

Barakaldotik Baionara lowcost bizimodua saltzen

Barakaldokoaren ondotik, IKEAren bigarren frankiziak ateak zabalduko ditu Baionan. Hamaika urteko aldea dago Barakaldoko eta Baionako “errepublika independenteen” artean, baina, altzari merkeez gain, bada Suediako multinazionalaren bi egitasmoak batzen dituen haria: bizimodu prekarioa. Lowcost ereduak bizi gaitu.

| AXIER LOPEZ |

ABUZTUAREN 26A egutegian ondo markatuta izango du batek baino gehiagok, altzarien eta dekorazioaren alorrean mundu mailako ikur-
rrak ateak irekiko baititu Baionan. Lehen hiru egunetan 40.000 bisitariren erromesaldia jasoko dute, frankiziako zuzendari Christian Kaelenen ustez. Izen ofiziala IKEA-Ametzondo izango du merkataritza-gune erraldoiak eta altzari dendarekin batera Carrefour, Mc Donald's, Mango eta Primark moduko multinazionalak – orotara 92 markak – beteko dute. Hiriburur, Mugerre eta Baiona udalerrietako 37.747 metro koadro okupatuko dituzte eta urtero 8 milioi lagun jaso nahi dituzte. Hasiera batean frankizia berria Irunen ezartzeko asmoa zuen IKEAk, baina erakunde publikoen presio eta laguntzen bidez Baionara erakarri zuten. Alain Iriart Hiriburuko alkateak patuari egotzi zion suediarren etorrera, 2013ko abenduan saltokiaren lehen harria ezartzeko ekitaldian: “Urdina eta horia dira Ikearen koloreak, Hiriburuko armari historikoaren berberak: elkar topatzeko eginak ginen”. Halere, “zoriak” ekonomiarekin, lan baldintzekin eta naturarekin lotutako kezkek ekarri ditu.

IKEA-Ametzondo guneak 8 milioi autoren poluzioa ekarriko du –%60 Hegoaldekoak–, Bizi! mugimendu altermundistak zabalduko datuen arabera. A63 eta A64 autobideak saltokitik 30 metro eskasera izateak ez du egoera hobetzen lagunduko. Ingu-
rumenaren defentsan aritzen da Mugerreko Cadre de Vie elkarteak eta ikuspegi ekologikoa eztabaidaren erdian kokatu duen taldeetako bat izan da. “Osasun publikoaren aurkako

erasoa izango da IKEAren bueltan garraioak sortuko duena”, dio Martin Bouchet taldeko kideak. IKEA-Ametzondo ingurune natural baten gainean eraiki izana ere salatu dute Cadre de Vieko lagunek. “Urak erraz hartzen duen zonaldea da, eta merkataritza-gunearen impermeabilizazioak uholde arriskua duten inguruko auzoen egoera kaltetuko du. Zonalde naturalak hormigoitza akats larria da”, Boucheten ustez.

**Baiona-Angelu-Biarritz
triangeluak biztanle eta saltoki
kopuru arteko proportziorik
handiena du Frantziako Estatu
osoan**

Merkataritza-gune handiz josita dago Baiona-Angelu-Biarritz triangelua. Biztanle eta saltoki kopuru arteko proportziorik handiena du Frantziako Estatuan, milioi erdi biztanle dituzten Estrasburgo edo Rennes moduko hirien pare. Baionako Merkataritza eta Industria Ganberak salatu zuen egoera

hori 2012ko ikerketa batean, eta erakunde publikoei “aterabiderik ez duen eredu horri galga jartzeko” eskatu diete. Martin Bouchet ere kritiko agertu da erabakiarekin, “IKEA ezartzeko prozesuan herritarrek ezin izan dugu parte hartu, bulegoetan hartutako erabakia izan da”.

Merkataritza-guneen saturazioa ez du IKEA-Ametzondok soilik eragin, beste merkataritza-gune gehiago irekitzeko edo handitzeko prozesuan daude-eta. Landetako hegoaldean Ondres herrian Les Allées Shopping berria edo BAB2 merkataritza-gunearen handitzea, kasu. Merkataritza-gune erraldoien eraginez Baionako saltokien salmentak %25

Barakaldoko mugimendu sozialen protestak ugariak dira MegaParkeko lan baldintza kaskarrak salatzen. Bizi! mugimenduko kideek Baionako erdiguneko saltegien hil-otoitza irudikatu zuten 2013ko abenduan.

ARTEFACTMAGAZINE.COM

Barakaldoko IKEAn prekarietateak emakume gaztearen aurpegia du. Langileen %39k baino ez dute 900 eurotik gorako lansaria jasotzen hilero

jaitsiko dira, hirigintza eta merkataritza espezializatuaren aldeko Procos Federazioaren 2014ko ikerketa baten arabera. Nazioartean egindako azterketa askok berresten dute aurreikuspen ilun hori. David Neumark, Junfu Zhang eta Stephen Ciccarella unibertsitateko irakasleen ikerketaren arabera, multinazionalen sortzen den enplegu bakoitzak tokiko komertzio txiki eta ertainean 1,64 lanpostu suntsitzen ditu.

Multinazionalen etorreraren alde erabiltzen den argudio sendoena lanaren sorrera da. IKEAk 300 lanpostu agindu ditu— gehi beste 800 Ametzondon—, BAB2ren handitzeak 300 eta Les Allées Shopping-ek 1.500 iragarri ditu. Ametzondoko agintariek diote lanpostuen %80 inguruko jendearentzat izango direla, baina Cadre de Vie-ko kideak marketinekin lotzen ditu datu horiek: “Kopuru horiek egiazkoak direnatz jakiteko ez dute inolako azterketa ekonomikorik aurkeztu. IKEAk agindu dituen 300 horietatik, momentuz, 155 baino ez dituzte publikoki eskaini. Beraz, zeinek sinetsi dezake Ametzondon 800 lanpostu sortuko dituztela?”. Bizi! kolektiboko kideak ere ezkor dira erantzun gabeko galderen aitzinean: “Zer lanpostu mota eta, batez ere, zein kontratu eta lan baldintza eskainiko dituzte?”.

Erantzunaren zantzuak 160 kilometrora aurki ditzakegu.

Barakaldoko ispilu prekariora

2004an krisi ekonomikoaren aurreko “garai zoriontsuen” testuinguruan lurreratu zen IKEA Barakaldon; zehatzago MegaPark saltoki erraldoian. Europako bosgarren merkataritza-gunerik handiena da: 440.000 metro koadro, horietatik 127.000 saltokientzat, eta urtean 18 milioi bisitari izaten ditu. Ikeaz gain, Leroy Merlin, ToysRus, Decathlon, El Corte Inglés eta Media Markt daude marka handien artean. Baionako kasuan bezala, zonalde berean ugaltu dira merkataritza-

gune handiak: MegaPark, MaxCenter, Max Ocio, Carrefour moduko saltokiak... Europan komertzio eta biztanle kopuru arteko ratorik handienetakoa du Barakaldo, Trapagaran eta Sestaoko mugaldeko eremu horrek.

IKEA Barakaldoko azken hezegune naturalaren gainean eraiki zuten eta horrek herritarren eta talde ekologisten haserre piztu zuen. Hezegunearen izen bera du IKEA alboko Zuatzu eta Arteagabeitia auzoetako elkarteak: Ibarreta. Elkarteko kide Txiki Castañosek herritarren nahiaren aurkako erabakia izan zela azpimarratu du. “Ibarreta-Zuloko hezegunearen inguruko lurren erabilerari buruzko inkesta egin zen 1990ean eta barakaldarrek parke publiko bat aukeratu zuten alde handiz. Ez ziguten inolako kasurik egin. Horren partez, naturgunearen suntsiketa, poluzioa eta prekarietatea ekarri zizkiguten”.

Politikarien hipokrisia salagarria iruditzen zaio Castañosi, alderdi guztiek komertzio txikiaren aldeko diskurtsoa izanik ere, multinazionalen etorrera sustatu baitute. “Multinazionalen oinarritutako eredu ekonomikoak eragin handia izan du eskualde osoan, baina okerreana da multinazionalen etorrerak ez duela etenik izan”. Mercadonak MegaParken laster irekitzeko asmoa duen saltokia gogoan, irmotasuna eskatzen dio Udalari. “Udalak berak onartzen du zonaldea merkataritza-gunez gainasetuta dagoela. 2012an Saturn saltokiak egin zuen bezala, noizbait IKEA joango balitz, egin dezatela, behingoz, merkataritza txikiaren aldeko apustua eta ez dezatela beste multinazionalik ezartzen laga”.

Baionan IKEA ezartzeko argudio nagusia Barakaldon erabilitako bera izan zen: lanpostu askoren sorrera. Hasieran agindutako 500 lanposturen kopurura inoiz heldu ez den arren, pertsona askok topatu du IKEAn bere eskulana saltzeko aukera. Zer nolako lana, baina? “IKEAk eskaini duen bakarra prekarietatea izan da”. Ziur mintzo da Gotzon Mardarats LAB sindikatuko ordezkaria. Hamaika urtez, sorreratik, egin du lan Barakaldoko IKEAn eta haren ustez, egoerak urtetik urtera okerre egin du. “Ez dugu hitzarmen kolektibo propiorik, Estatu mailakoa inposatzen digute, justifikaziorik gabeko dozenaka kaleratze agindu dituzte, baja hartzeko baldintzak murriztu dituzte, lanegunetako plusekin egin duten

Ikea eredua

IKEAk azken hamarkadan bikoiztu du bere tamaina. 6 milioi lagun dira IKEA Family-ko kide Frantziako Estatuan.

MULTINAZIONALAREN SORTZAI-LEAK Ingvar izena du (I), Kamprad du abizena (K), Elmtaryd baserrikoa da (E), eta Agunnaryd-en hazi zen (A). Hortik jaio zen munduko altzari eta dekorazio enpresarik eza-gunena: IKEA.

1940ko hamarkadan sortu zuen Ingvar Kampradek ia-ia ezerezetik abiatuta –pospoloak merke erosi eta auzokideei saltzen zizkien batengana eta bestearengana bizikletan joanez–. Gaur egun 35.000 milioi euro inguruko dirutzaren jabe egin da. Multinazionalaren etorkizuna bere hiru semeen esku dago egun.

Enpresa suediarrek 3.300 milioi euroko irabaziak izan zituen 2013an. Hazkundera dute jomuga: 2020 baino lehenago salmentak bikoiztu nahi dituzte –50.000 milioi euro–. Precio merkeak eskaintzea da IKEAren karta nagusia, baina, nola lortzen dute? Kampradek hala esan zuen bere biografian: “Salneurri baxu hauek beti daude justifikatuta, eta horrek eskaera itzelak inposatzen dizkie gure kolaboratzaileei. Gure gastuak zorrotz mugatu ezean, inoiz ezingo dugu gure misioa bete”.

Kapitalismoaren arau guztiak jarraitu dituzten enpresa orotan

bezala, “arrakastak” badu haren alde iluna. Ikus ditzagun horietako batzuk historian atzera luze jo gabe:

- 1994tik 1998ra bitartean, Pakistan, India, Vietnam, Errumania eta Filipinetako IKEAren hornitzaileetako lan esplotazioak hedabideen arreta bereganatu zuen. Horren haritik, jendea ez esplotatzeko jokabide-kodea idatzi zuen multinazionalak, nahiz eta besteak beste, onartzen duen 12 urteko haurrek lan egitea, baldin eta euren herrialdeetan legezkoa bada.
- 2007an *Le Monde Diplomatique* hilabetekariak argitaraturiko ikerketa batek India, Bulgaria eta Vietnameko fabriketako egoera salatu zuen: gutxienekoaren azpiko soldadak, 12 eta 15 ordu bitarteko lanaldiak asteko zazpi egunetan, haurren erabilera, mehatxuak eta sindikatuak antolatzeko trabak.
- 2008an ZDF telebista kate publiko alemaniarrek argitara eman zuen langileak espiatzeko bideozaintza sistema ezarri zutela euren dendetan, enpresa-batzordeari jakinarazi gabe.
- Olivier Bailly, Jean-Marc Caudron eta Denis Lambertek *IKEAk maite zaitu: desmuntatu beharreko ere-*

dua liburuak altzarietarako egurra Errusia eta Txinako basoetan kontrolik gabe lortzen dutela salatu zuen, besteak beste.

- 2012an IKEAk barkamena eskatu zuen 1980ko hamarkadan altzariak muntatzeko Alemaniako Errepublikak Demokratikoko (AED) eta Kubako preso politikoak erabili zituela jakin zenean.
- 2011n Suediako telebistako kazetari Elisabeth Åsbrink-en liburu batek agerian utzi zuen Ingvar Kamprad Suediako Langileen Alderdi Nazionalsozialistako kide izan zela Bigarren Mundu Gerraren amaierara arte. Kampradek publikoki barkamenak eskatu zituen.
- 2013an Terapia izeneko publizitate kanpainaren balio kontsumistak direla-eta, Ekologistak Martxan taldeak Premios Sombra sarietako finalista izendatu zuen IKEA.
- Aurten Network Social Responsibility (NeSoVe) Gobernuak Kanpoko Erakundeak “IKEAren hipokrisia” salatu zuen. “Jendaurrean enpresa jasangarria dela dio, baina bere hornitzaileek langileen eskubideak urratzeaz gain, zergak ordaintzea saihesten saiatzen da”.

Eskuin-ezker: Barakaldoko alkate Tontxu Rodriguez, Juan José Ibarretxe lehendakaria, Espainiako Gobernuaren EAEko ordezkari Paulino Luesma eta Suediako enbaxadore Lars Grundberg, IKEAren inaugurazio egunean aulkiak muntatzen.

bezala, eta larriena, langileak zatitu nahi dituzte lanpostu finkoa eta aldi baterako kontratua dutenen arteko aldeak handituz. %30 aldi bateko langilea da eta kontratu motaren arabera, lan eta ordu kopuru bera eginda, 4.000 euroko aldea egon daiteke soldatan. *Dumping* soziala da, xantaia”.

Barakaldoko IKEAn prekarietateak emakume gaztearen aurpegia duela dio Mardarasek azken datu ofizialetan oinarrituta (2012koak). 424 langileen artean 130ek gutxieneko soldata interprofesionala (645,30 euroko 14 paga) baino gutxiago kobratzen dute, eta horietatik %74 emakumeak dira. Langileen %39k baino ez dute 900 eurotik gorako lansaria jasotzen hilero.

Lan baldintzen gogortzeak ez du loturarik izan IKEAren irabaziekin. “Gaizki deitutako krisiak 2010-2011 inguruan jo zuen gogorren hemen. Ba, halere, 2011n IKEAk 11.926.000

euro irabazi zituen. Beste era batera esanda, 2008 eta 2014 artean, krisiak baldintzatutako 7 urtetan Barakaldoko IKEAk 57 milioiko irabaziak izan ditu, eta haren ibilbide osoan ez du inoiz galerarik izan”.

Prekarietatearen gurpil zoroan harrapatuta

Goizeko 6etan lantokira heldu, kontratua sinatu, lanean hasi, amaitu, kontratua zakarrontzira bota eta langabezira hurrengo goizera arte. Egunero kontratu berri bat eginez eta hilean 900 euroren truke, urtebete eman zuen emakume gazte batek Barakaldoko Decathlonen. Bazterketa sozialaren aurkako Berriotxoak taldeko kide Juan Carlos Becerrak, MegaParkeko lan motari buruz galdetuta, jarritako egiazko adibidea da. Baina galdera zera da; emakume horrek, gutako askok bezala, kamisetak Zaran, telebista Media Markten, tomateak Mercado-nan, armairuak IKEAn eta kirol-oinetakoak Decathlonen erosten dituela jakingo bagenu, inor harrituko al litzateke? Multinazionalek eskaintzen duten lana herritar askok prekaritatearekin eta esplotazioarekin lotzen badu ere, erosketak horrelako saltokietan egiteari uzten al diogu? Edozein asteburutan merkataritza-gune handi batera hurbiltzea besterik ez dago lowcost ereduaren gure bizitzan zeinen txertatuta dagoen jabetzeko.

Nielsen aholkularitza enpresak 2014an egindako ikerketaren arabera, erosketak egiteko orduan herritarren %90ak lehenesten duen baldintza prezioa da, eta %65ak bigarren aldagai gisa promozioak hobesten ditu. Produktuaren kalitatea atzetik dator, eta enpresako langileen baldintzak, naturarekiko errespetua

Moyua
hileta zerbitzuak

Zure momentu zailetarako

Otadui Gotzaina kalea, 27 · 20560 Oñati (Gipuzkoa)

☎ 943 783 447 / 617 442 466

mmoyua@telefonica.net · www.tanatorio-gipuzcoa.com

edota irabazien erabilera soziala moduko kez-
kak ez dira zerrendan agertu ere egiten. “Ni ez
naiz tontoa” ereduak harrapatuta gauzkala
dirudi, baina lowcost produktuen bitartez low-
cost bizimodua eskaintzen digun begizta mal-
tzurretik ateratzerik ba al da?

Alternatibak sortzeko beharra

Bizi kolektiboak apirilean argitaraturako
10.000 enplegu klimatiko Ipar Euskal Herrian
txostenean, Jose Ramon Becerra ingeniari eta
militante ekologistak hala dio:
“Mundu mailako krisi ekono-
miko, sozial eta politikoaren
aitzinean, herriak behartuak
dira kohesio soziala atxikiko
duten tokiko eta eskualdeko
estrategiak sortzera”. Logika
antzekoa konpartitzen dute
kontsumismoari alternatibak
sortzeko erronkari heldu di-
oten egungo mugimendu askok.

Bizi! mugimenduko kideen
aldarri honek irudikatzen du
ildo partekatua: “IKEAren
eredu hiperkontsumista eta finantza mundiali-
zatuari lotuta ez dugu bizi nahi. Gutako bako-
itzaren eroste edo kontsumo ekintza bozka bat
da”. Botere faktikoek herritar baino kontsumi-
tzaile gisa ikusten gaituzten garai hauetan, egu-
neroko gure kontsumo hautuei zentzu politi-
koa ematea azpimarratzen dute. Hau da,
ezkerrek sarri alboratu duten erantzukizun
pertsonalari heldu eta arazoaren muinean
dagoen gure bizimodu eredu aldatzera ekitea
proposatzen dute mugimendu askok. Inoren
eta ezeren zain egon gabe, gaurko kontsumo
ohitura “txarrak” desobedituz, gaurdanik
“ondo” bizitzea helburu.

Feminismoak ezagun egin duen “pertso-
nala politikoa da” ideian sakonduz –egun
multinazionalen eredu ordezkatzeko formu-
la magikorik ez dagoela jakitun– kapitalismo-
ak aurretik prefabrikatutako erantzun erosoe-

tara ez jotzea iradokitzen dute, eguneroko
gure kontsumo ohiturez hausnartzeko gonbi-
tarekin batera: egiatan behar al dut erosi nahi
dudan hori? Hala bada, birziklatzearen bitar-
tez lor al dezaket? Bestela, tokiko edo gertu-
ko saltokietan lor al dezaket? Produktuak
niregana heltzeko izan duen prozesuaz zer
edo zer ba al dakit? “Galderak zabaltzen du
bidea” leloari jarraiki, erantzunak baino gal-
derarekin batera datorren jakiekuntza eta
ardura ariketari lehentasuna ematen diote.

**Egiatan behar al dut erosi nahi
dudan hori? Hala bada,
birziklatzearen bitartez lor al
dezaket? Bestela, tokiko edo
gertuko saltokietan lor al
dezaket? Produktuak niregana
heltzeko izan duen prozesuaz
zer edo zer ba al dakit?**

Logika horri tiraka, “brikolaje
soziala” moduko proposamenak
sortu dira. Zaharkitzapen pro-
gramatuaren biktimak izan diren
altzari eta etxeko tresna elektri-
koen birziklatzea eta berrerabil-
pena sustatzeko ekimen kolekti-
boak dira. “Ados, hori guztia
oso polita da, baina hurrengo
asteen non erosiko dut nire gela-
rako armairua prezio antzeko-
an?” esango dizu lagun ernega-
tuak, izen eta abizendun denda
eske. Eta kopeta belztuko zaizu,

diruaren logikaren itsasoan esplotazioa eta
prekarietatea bazka dituzten marrazoak beti
garaile izanen direla jakitun. Horregatik, hain
zuzen, teoriatik praktikarako saltoa –sarri
amildegia dirudiena– emateko pedagogia gara-
tzea da gizarte mugimenduek aurrean duten
erronka nagusietakoa.

Ipar Euskal Herrian, IKEA eta inguruko
zenbait merkataritza-gune handien eraikun-
tza saihesteko beranduegi da, baina Bizi!ko
kideen iritziz, saltegi txikien akabera ez dago
idatzita; gure ohiturak aldatu eta tokiko kon-
sumoa lehenetsiz gero. “Ziur gaude hori
guzia nahi dugula ikusi desagertzen? Hauta
dezagun bizitzeko nahi dugun mundua”.
Herritarren erantzuna batekoa zein bestekoa
izan, eguneroko gure hautu txikiak gidatuko
dituen logikaren arabera izango da geure
mundua, Barakaldon zein Baionan. ■

[f]arina

Urbina kalea, 5 · (Molinuevo Parkea) · Vitoria-Gasteiz ARABA
☎ 945 06 95 81 · info@farinarestante.com

**Etxekoa,
ekologikoa...**

